

Verplichte maatregelen?

Dit memo gaat over de maatregel om quarantaine en testen m.b.t. Covid-19 niet alleen dringend te adviseren, maar verplichtend te maken (bijlage overzicht voor- en nadelen).

Verplicht opleggen van quarantaine kan op grond van art. 35 Wpg aan de orde zijn:

1. (legitieme doel) Om het verspreiden van het coronavirus tegen te gaan;
2. (noodzaak) Als redenen bestaan die aannemelijk maken dat de betreffende personen om wie het gaat, een dusdanig contact hebben gehad met een vermoedelijk besmet persoon waardoor deze persoon mogelijk zelf geïnfecteerd is geraakt; en
3. (proportionaliteit) Als deze personen niet bereid zijn vrijwillig in quarantaine te gaan.

Inhoudelijke afweging**Ad 1. Legitieme doel**

Er is geen discussie over de vraag of quarantaine nuttig is om verspreiding vanuit reizigers die komen uit een oranje (of rood) gebied te voorkomen. Er is ook geen discussie over de vraag of quarantaine nuttig is om verspreiding vanuit contacten die naar voren komen in een BCO. Het nut van volledige medewerking aan BCO staat niet ter discussie.

Over het nut van testen van asymptomatische mensen in het kader van reizen en BCO komt deze week een OMT advies (donderdag). Bij vrijwel alle beperkende maatregelen zijn we steeds afgegaan op de adviezen van deze deskundigen. Die adviezen geven inhoud aan de legitimiteit zoals bedoeld in WPG.

Registratie van terugkerende reizigers is op zich niet nuttig maar wel in functie van (naleving en) handhaving van quarantaine en testen.

Ad 2. Noodzaak**Huidige beleid (dringend advies)**

Met een toename van verkeer uit risicogebieden bestaat het gevaar op een hogere besmettingsgraad in Nederland. Dit speelt met name bij hoog risicogebieden (zgn. oranje / rode gebieden). Voor deze groep personen geldt daarom:

- Je mag reizen;
- Mondkapje verplicht in luchtvaartuigen en ov (en bepaalde gebieden in steden)
- Eigen gezondheidsverklaring;
- Je moet daarna 14 dagen in thuisquarantaine, dit dwingen we echter nu niet af

Huidige beeld

Het aantal besmettingen in veel landen loopt op, in veel vakantielanden wordt het steeds moeilijker om de regels te handhaven. Nog nooit was het aantal besmettingen in de wereld zo hoog. De bereidheid tot compliancy neemt af.

Er is gegronde reden om aan te nemen dat mensen die in een oranje gebied zijn geweest daar mogelijk in aanraking zijn gekomen met het virus. Bovendien gaat het om grote aantallen reizigers die moeilijk na kunnen waar en wanneer ze precies risico hebben gelopen. Er zijn natuurlijk verschillen, als je bent wezen feesten met de jeugd van Europa in de verschillende bekende badplaatsen in Europa, of je bent op familiebezoek geweest loopt je meer risico, dan dat je in een bergmeer hebt gezwommen en met een mondkapje op musea hebt bezocht.

Gemiddeld genomen geldt dan nog steeds dat reizigers een hoger risico lopen om besmet te zijn en, als zij geen 14 dagen thuisquarantaine in acht nemen, deze besmetting ook te verspreiden.

Ad 3. Bereidheid tot vrijwillige quarantaine

Over het algemeen wordt de regel om in quarantaine te gaan waarschijnlijk redelijk nageleefd. We krijgen echter signalen, onder andere van de GGD en de VR's, dat de nalevingsbereidheid afneemt en onvoldoende hoog is. We verklaren oplopende cijfers in deze periode door die verminderde compliance.

Oplossingsrichting Duitsland (bijlage 3)

In Duitsland bestaan andere wettelijke grondslagen voor maatregelen m.b.t. quarantaine en testen dan in Nederland.

Wie uit een aantal hoog risicogebieden naar Duitsland reist is tijdelijk (14 dagen vanaf inreis) verplicht op verzoek een medische verklaring te tonen met een negatieve testuitslag. Testen kan voor inreis (verklaring mag niet ouder zijn dan 48 uur voor inreis) of erna (uiterlijk 72 uur na inreis). Wie geen verklaring kan tonen, is verplicht mee te werken aan onderzoek. Wie niet wil meewerken krijgt een hoge boete (tot 25.000 euro) en er gelden quarantaineplichten op niveau van de Länder.

Mogelijkheden in Nederland (bijlage 2)

1. Huidige wetgeving

De huidige algemene oproep tot thuisquarantaine en testen voor reizigers uit hoog risicogebieden ("dringend advies") kan worden omgezet in een "quarantaineplicht" die door het bevoegd gezag (vz. VR) noodzakelijk wordt bevonden vanuit diens taak (art. 6, vierde lid, Wpg) aan de reiziger die in reist uit een hoog risicogebied [N.B. dit kan ook onder toevoeging van een opdracht i.g.v. artikel 7 Wpg door MVWS].:

- om vrijwillig in quarantaine te gaan,
- gepaard met de aankondiging (informatie) dat de bereidheid daartoe aan de hand van passagierslijsten zal kunnen worden gecontroleerd; en
- gepaard met de aankondiging dat degene die zich niet bereid toont door niet thuis te zijn gedurende 14 dagen onverwijld onderworpen kan worden aan een dwangmaatregel tot thuisquarantaine, op overtreding waarvan een sanctie staat;

Aandachtspunt is relatie met asymptomatisch testen en vraag of een negatieve testuitslag vrijwaart van quarantaine (zoals in Duitsland) gedurende 14 dagen. Het risico van vals negatieven bestaat dan.

Voor deze mogelijkheid bestaan twee grote risico's

- dat het enkele feit van verblijf in een oranje gebied onvoldoende is voor daadwerkelijk toepassen van de quarantaineplicht door de Vz VR (art. 35 Wpg)
 - o Dit risico kan worden weggenomen door het wetsvoorstel;
 - o Dit risico bestaat niet bij BCO – dus als een reiziger later besmet blijkt en hij dat ws ook tijdens de vlucht was, kan wel gedwongen quarantaine worden opgelegd zonder dat wetswijziging nodig is
- Het vormt de eerste uitvoering van art. 35 Wpg in Nederland, zodat de uitvoerbaarheid goed ingericht zal moeten worden met betrokken partijen (GGD, veiligheidsregio, OM).

2. Spoedwetgeving

Er ligt een conceptwetsvoorstel dat ambtelijk is getoetst. De toelichting moet nog wel worden aangepast gelet op de nieuwe omstandigheden (dat reizen inmiddels mogelijk is en waarom nu dan deze maatregel, is er geen alternatief, is het wel uitvoerbaar).

Draagvlak

De aanname en inschatting is dat een verplichting ipv een dringend advies de naleving zal verhogen. We schatten dat ook de mensen die zich vrijwillig aan de quarantaine houden positief staan ten opzichte van een verplichting voor diegenen die zich niet aan een vrijwillige quarantaine houden.

De vraag is of wij, net als Duitsland, van mening zijn dat een verplichting voor reizigers uit hoog-risicogebieden een acceptabele inperking van persoonlijke vrijheden is.

Er lijkt nu maatschappelijk en politiek draagvlak te zijn voor een verdergaande inperking van de persoonlijke vrijheden teneinde de persoonlijke vrijheden van anderen te beschermen. De actie #GeenDorHout stelt de vraag of we de vrijheden van mensen die gereisd hebben of in een BCO naar voren komen niet in zouden moeten perken ten behoeve van de vrijheden van mensen met een risicofactor. Ook werknemers in de zorg, en de mensen bij de GGD roeren zich. Zij voelen zich alsof ze moeten dweilen met de kraan open.

De lijn is tot nu toe geweest dat we Nederland aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid. Daar is ook veel voor te zeggen.

Handhaving

Handhaving van quarantaine/testen voor reizigers die terugkeren op de luchthaven lijkt goed te doen via sommeren/registreren/nabellen evt. met fysieke controle. Voor reizigers die op andere manieren binnen komen is dit veel ingewikkelder maar voor mensen die met trein/bus/boot met passagierslijsten komen zijn er wel mogelijkheden. Mensen die met de auto komen kun je wel wijzen op de verplichting. De effectiviteit van de handhaving zal onder andere afhangen van het toezichtscapaciteit.

De volgende groepen zijn uitgezonderd van het dringend advies tot thuisquarantaine (en zullen dus ook uitgezonderd worden van de verplichting, wat handhaving ingewikkelder kan maken): Passagiers in transit, luchtvaartpersoneel, zorgprofessionals (inclusief medische onderzoekers en zorgpersoneel voor de ouderenzorg en alleen wanneer zij reizen voor werk) grenswerkers, transport personeel, diplomaten, personeel van internationale organisaties en personen uitgenodigd door internationale organisaties, militair personeel, humanitaire hulpverleners, personeel ten behoeve van civiele bescherming, zeevaarders en personen die reizen voor noodzakelijke familieredenen

Handhaving van deelname aan BCO is vrijwel onmogelijk, als mensen hun contacten niet vertellen kun je dat daarna niet bewijzen. België handhaaft de verplichte registratie van terugkerende reizigers met een vrij ingewikkeld systeem. Alleen als we dat kunnen 'kopiëren' is invoeren en handhaven een optie.

Conclusie

De keus ligt voor om, in oplopende ingrijpendheid:

- In de communicatie meer nadruk te leggen op het belang van quarantaine bij terugkeer uit een onveilig gebied, deelname aan en quarantaine bij BCO.
- Aankondigen dat we nadenken over de mogelijkheid om quarantaine en/of testen verplicht te stellen, waarbij we wachten op het advies van het OMT (deze week, donderdag) over asymptomatisch testen
- Verplicht testen of anders verplicht in quarantaine aankondigen (het Duitse model)
- Verplicht testen en verplicht in (verkorte) quarantaine aankondigen.

Advies

Het voornemen uitspreken om verplichte quarantaine en deelname BCO in te voeren. Zowel maatschappelijk als politiek lijkt daar nu draagvlak voor. Verplicht testen kan ingezet worden als 'vervanging' voor de verplichte quarantaine, afhankelijk van het OMT advies van deze week en misschien ook zelfstandig, als er een minder invasieve test beschikbaar komt. Of verplichte registratie ingevoerd zou moeten worden, is afhankelijk van de handhavingsmodaliteiten. Hier hoort ook de wettelijk grondslag bij (hoe).

Bijlage 1 NB afdrukstand

Tabel voor en nadelen (niet juridisch)

Optie	Voordelen	Nadelen
verplichte quarantaine voor reizigers en contacten BCO (Duitsland)	<ul style="list-style-type: none"> - Naleving beter, daardoor minder transmissie - Zeker voor jongeren/studenten met weinig te besteden kan boete genoeg reden zijn om thuis te blijven - Naleving door buitenlanders beter als verplicht is, ook sturing door ambassades mogelijk 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringslast, hoe te handhaven - Kans dat je steun kwijtraakt van het vrijwillig is - Risico op protesten wat weer risico - Hoe inregelen bij reizigers auto/trein - Ruis met uitzonderingscategorieën
verplichte deelname BCO	<ul style="list-style-type: none"> - als er een boete aan zit wellicht reden om iets meer open te zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nu al terughoudendheid om niet te moeten blijven. Wordt alleen maar - Hoe weet je dat iedereen in beeld - Volledige openheid lastig te verplicht - Uitvoeringslast, nabellen nauwe co
verplicht testen (IJsland – daar mag je in openheid uitslag afwachten net als in Aruba)	<ul style="list-style-type: none"> - Meer positieven direct in beeld - Als positief grotere kans dat mensen thuis blijven/ aan maatregelen houden. - Laagdrempeliger dan quarantaine - Kans op sociale controle: hey buurman welkom thuis, negatief getest? - Als alternatief is voor quarantaine goede kans op deelname 	<ul style="list-style-type: none"> - Wat levert het op om deel te nemen - Kans dat je steun kwijtraakt van het vrijwillig is. - Risico op protesten wat weer risico - Hoe inregelen bij auto/trein/bus? - Hoe weet je of iedereen in beeld is: zich heeft laten testen? - Uitvoeringslast - Risico op schijnveiligheid na negatief naar buiten?
Suboptie medische verklaring/negatieve test uitslag als alternatief test	<ul style="list-style-type: none"> - Lagere uitvoeringslast testen in NL 	<ul style="list-style-type: none"> - Moet ook gecontroleerd worden om te - Is er echt getest? Je zou dan een lijst instituten. Vanuit UAE is aantal we - een lijst in NL goedgekeurde testce - van uitvoering die dus elke verklar - op fraude is groot. Schiphol geeft r - opstoppen komen, risico op cor - worden bij teststraat is denk ik gro
verplichte registratie (België)	<ul style="list-style-type: none"> - Iedereen in beeld - Sluit aan bij andere EU landen - Te koppelen aan incheck (geen aanvullende AVG gegevens?) - Kan EU standaard worden – wel opslag in elk land zelf 	<ul style="list-style-type: none"> - Niet voor alle modaliteiten, wat de - Wat is toegevoegde waarde naast
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> - Naleving gaat omhoog - morele meerwaarde om nu meer te gaan inzetten op individuele maatregelen. Tot nu toe zijn het vooral collectieve maatregelen geweest. Daar lijden de welwillenden onder de onverschilligen/egoïsten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Draaibeleid, maandenlang verplicht verantwoordelijkheid. Nu kan het i - Terwijl ziekenhuizen nog niet vollo - leggen waarom het eerst niet kón - Met het huidige artikel 35 Wpg kan - ingezet bij inkomende reizigers uit - dat het causaal verband te licht we - zou het wetsvoorstel tot aanpassir - worden gebracht. - Uitvoeringslast dusdanig dat alleer - zijn als zowel verplichte quarantair - reizigers is al tienduizenden mense

Bijlage 2 Juridische mogelijkheden maatregelen verplichte quarantaine en testen

Mogelijkheden huidig recht

Quarantaine	Testen
<p>1. Wet publieke gezondheid (art. 35 Wpg)</p> <p>> is mogelijk bij mensen die een dusdanig contact hebben gehad met een (mogelijk) besmet persoon dat zij zelf mogelijk besmet zijn geraakt (dat hoeft dus nog niet vast te staan)</p> <p>> in NL nooit toegepast; in praktijk wat koudwatervrees hiervoor</p> <p>> maatregel kan overal in NL worden toegepast</p> <p>> vrijwilligheid staat voorop, de gedwongen maatregel kan alleen worden opgelegd als de betrokken persoon niet bereid is de maatregel te ondergaan;</p> <p>> beschikking voorzitter veiligheidsregio (moet advies inwinnen bij GGD)</p> <p>> wordt gevolgd door verzoekschriftprocedure OM en toetsing rechter;</p> <p>> de maatregel is dus individueel;</p> <p>de meeste mensen zullen willen meewerken, maar zo nodig kunnen groepen ook gedwongen in quarantaine worden geplaatst; wel telkens met individuele beschikkingen en procedures; rechtsbescherming kan wel collectief</p> <p>> in rechtsbijstand moet voorzitter veiligheidsregio voorzien</p> <p>> er kunnen voorwaarden worden verbonden aan de dwangmaatregel en er wordt medisch toezicht gehouden door GGD</p> <p>> gedwongen quarantaine kan op elke geschikte plek worden uitgevoerd, ook thuis</p> <p>> niet naleven gedwongen quarantainemaatregel is misdrijf en er staat stevige strafsanctie op (max. 4 jaar gevangenisstraf of € 87.000 boete)</p> <p>> gemeenten dragen de uitvoeringskosten die gepaard gaan met de dwangmaatregelen</p> <p>> quarantainemaatregel kan worden gekoppeld aan bron- en contactonderzoek; m.a.w.: werk je niet mee aan bco en voldoe je aan criterium voor maatregel dan kun je onder dreiging van inzetten van die maatregel medewerking aan bco afdwingen.</p>	<p>1. Wpg</p> <ul style="list-style-type: none"> - In geval van quarantaine (vrijwillig) - In geval van isolatie (verplicht) - Overige situaties: vrijwillig <p>2. Noodverordening (met aanwijzing)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noodverordening (zeer waarschijnlijk) geen optie. - Instrument kwetsbaar (Raad van State) - Gaat om een medische (bij huidige testvormen: invasieve) medische handeling en dus een serieuze grondrechtenbeperking (recht op privacy), die een wettelijke en met waarborgen omgeven regeling vraagt.

<p>> minister VWS kan voorzitter in algemene zin opdracht geven dit instrument in te zetten (bijvoorbeeld bij inkomende reizigers)</p> <p>2. Noodverordening voor een verruiming ten opzichte van bovengenoemde regeling is geen optie. Los van huidige kwetsbaarheid van dat vehikel (Raad van State), is dit vrijheidsbeneming en dus een serieuze grondrechtenbeperking (recht op vrijheid), die een wettelijke en met waarborgen omgeven regeling vraagt.</p>	

Op korte termijn (spoedwetgeving)

Quarantaine	Testen
<p>1. Wijziging Wpg</p> <p>> Een conceptwetsvoorstel is gereed (al langs wetgevingstoets JenV) waarmee voor bij regeling aangewezen hoog risicogebieden het causale potentiële besmettingsverband wordt versimpeld tot het enkele feit dat je in zo'n hoog risicogebied bent geweest</p> <p>> dat geldt alleen voor de havens en luchthavens</p> <p>> gaat dus niet over overig grensoverschrijdend vervoer of voor hoog risicogebieden in Nederland</p> <p>> mocht dat laatste wel gewenst zijn dan dient dit conceptwetsvoorstel te worden verruimd</p> <p>> bij dat laatste wel de kanttekening dat er een praktische begrenzing is van de mogelijkheden; per auto, bus of trein vindt immers grensoverschrijdend vervoer plaats waarvoor dan grenscontroles moeten worden opgezet; dan wellicht effectiever om de grenzen maar te sluiten (PM: dit is EU-rechtelijk problematisch). Binnen Nederland zouden soortgelijke bezwaren des te prangender zijn.</p> <p>2. Voorstel Twm covid-19</p> <p>Het aanhangige voorstel Twm covid-19 voorziet niet in aangescherpte quarantaine.</p> <p>Een nota van wijziging is technisch mogelijk, maar zou tot vertraging leiden (Raad van State, AP) en is onlogisch als het wetsvoorstel wijziging Wpg dat zojuist is genoemd, in procedure wordt gebracht.</p>	<p>1. Evt. nieuwe spoedwetgeving afhankelijk van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wie legt verplichting op? - In welke omstandigheden (binnenkomende passagiers, andere situaties, verhouding ...?) - Met welk oogmerk? - Wat zijn de testmethoden (in of aan lichaam) - Rechtsbescherming - Gegevensverwerking <p>2. Voorstel Twm Covid-19</p> <p>Het aanhangige voorstel Twm covid-19 voorziet niet in verplicht testen. Een nota van wijziging is technisch mogelijk, maar zou tot vertraging leiden (Raad van State, AP).</p> <p>3. Voorstel wet Corona-app (bij RvS)</p> <p>aanpalend qua materie, ligt bij de RvS, maar let op verschil in benadering (vrijwillig vs. niet-vrijwillig)</p> <p>4. Aanhaken bij conceptwetsvoorstel hoogrisicogebieden Wpg;</p> <p>5. separaat voorstel.</p>

<p>3. Voorstel wet Corona-app (bij RvS) Voorziet niet in ruimere regeling. Er bestaat verband via BCO maar combineren (nota van wijziging) ligt niet voor de hand vanwege vrijwilligheidsconcept rondom de app.</p>	
--	--

Bijlage 3. Analyse Duitse regelgeving (JenV)

Zonder over Duits recht te kunnen of willen adviseren, valt uit een eerste lezing van het juridische document dat (10)(2a) toezond het nodige op te maken over de vormgeving/juridische constellatie van het Duitse beleid.

Ik beschrijf deze elementen hieronder in een zo concreet mogelijke, maar van Duitse eigenaardigheden geabstraheerde, wijze. Op basis daarvan constateer ik dat de vraag voor een vergelijkbare regeling in NL zou zijn:

1. Of de Wpg gebruikt zou kunnen worden voor een vergelijkbare toeplicht van een medische verklaring waaruit een negatieve uitslag blijkt (relevant in dit verband: er bestaat al een aanwijzing m.b.t. gezondheidsverklaring luchtvaart, maar die is nu niet op deze wijze ingebed in een toeplicht gedurende 14 dagen na binnenkomst).
2. In hoeverre de bestaande Wpg m.b.t. quarantaine, al dan niet met gelijktijdige indiening van het ontwerp-wetsvoorstel voor uitbreiding naar de "Oranje gebieden" als achtergrond gebruikt kan worden zoals hieronder beschreven.

Kern van Duitse maatregelen: toeplicht medische verklaring negatieve testuitslag

Het Entwurf regelt in feite een verplichting voor personen (uit EU lidstaten en derde landen gelijk) om op verzoek een negatieve testuitslag te kunnen tonen (medische verklaring) als je uit een hoog risico gebied komt, tot 14 dagen na inreis. Wie niet kan tonen valt onder een bestaande verplichting om mee te werken aan een test, die met hoge boetes is gesanctioneerd.

Relevante onderdelen van de toeplicht medische verklaring

- **Toeplicht medische verklaring (tot 14 dagen na inreis)**
- Voorop staat een vereiste dat elke inreizende persoon (zowel uit andere lidstaten als dertdelanders), tot 14 dagen na inreis op verzoek een medische verklaring (ärztliches Zeugnis) moete kunnen tonen waaruit blijkt dat deze persoon niet besmet is met covid-19 (negatieve testuitslag);
 - o De verklaring moet in Duits of Engelse taal, voldoen aan eisen van de Duitse RIVM (Robert Koch Institut) en mag niet ouder zijn dan 48 uur voor inreis en kan ook door testen binnen 72 uur na inreis in Duitsland worden verkregen;
 - o Het verzoek kan gedaan worden door elke bevoegde gezondheidsbeambte of andere door de Länder aangewezen beambten ("Anforderung des zuständigen Gesundheitsamtes oder der sonstigen vom Land bestimmten Stelle"), waarbij uit de toelichting valt op te maken dat de Bundespolizei bevoegd is te informeren of een persoon onder deze verplichting valt.
 - o De verplichting geldt voor inreizen over land, water en lucht (waarbij het erop lijkt dat ook spoorwegen onder landwegen vallen)
 - o Uitgezonderd zijn passagiers die hoog risico gebied alleen op doorreis hebben aangedaan zonder tussenstop (lees: contact lokale bevolking) en ook niet voor personen die door de Länder zijn uitgezonderd van de quarantaineplicht die door de Länder is geregeld (hoge diplomaten die slechts kort inreizen, en "teilweise Grenzpendler").
- **Naleven kan door gratis testgelegenheid in Dld tot 72 uur na inreis** Personen die bij binnenkomst een dergelijke verklaring niet kunnen tonen, hebben gelegenheid zich binnen 72 uur in Duitsland gratis laten testen om alsnog een dergelijke verklaring te krijgen
 - o Gaat om microbiologische test op Covid-19 door een "Abstrichname zur Gewinnung des Probenmaterials", dus in het lichaam (swab)

Al geldende regels, tegen welke achtergrond de toeplicht geldt:

- **Verplicht testen**; deze verplichting geldt alleen voor wie op verzoek geen gezondheidsverklaring kan tonen; dit geldt o.g.v. § 36, onder 7, onderdeel 2 IfSG een verplichting te dulden dat een test wordt gedaan (door Abstrichnahme zur Gewinnung des Probenmaterials).
 - o **Sanctie**: wie niet het testen wil dulden ("nach Aufforderung an der angebotenen Testung"), riskeert een boete van max 25.000 Euro;
- **Quarantaineplicht op achtergrond** De regeling laat de door de Länder opgelegde quarantaineverplichtingen – en in dat kader relevante testverplichtingen – onverlet, zolang geen medische verklaring kan worden getoond (wat hier van belang is gedurende de 14 dagen). Quarantaine (Absonderung) is een bevoegdheid van de Länder o.g.v. § 25 e.v. van het IfSG.

Bevoegdheid

- Ministeriele regeling: Het Entwurf is regelgeving van het Duitse ministerie van VWS, gebaseerd op de Duitse Wpg (§ 36 onder 7, Infektionsschutzgesetzes). Dat machtigt het ministerie om bij "Rechtsverordnung" vast te leggen dat personen die willen inreizen in D, of ingereisd zijn, en die waarschijnlijk een verhoogd infectierisico voor bepaalde infectieziekten zoals C19 hebben, voorafgaand of na inreis een medische verklaring daarover moeten kunnen tonen. Het gaat dus om een regelgevende bevoegdheid over een gezondheidsverklaring, die in dringende gevallen zonder instemming van de Bundesrat kan worden gebruikt.

Europees en (10)(2e) recht

Volgens de notitie is de verordening verenigbaar met het EU recht en internationale verdragen waaraan D gebonden is. Het EVRM wordt niet uitdrukkelijk genoemd maar valt daar dus onder.

Flankerende verplichtingen

Aan de toelichting kan worden ontleend dat flankerende verplichtingen bestaan (informatie geven en distributie van Aussteigekarten) voor de exploitanten en beheerders van luchthavens, havens en treinstations.